

NGAAHI TU'UTU'UNI FAKALAO KI HONO 'AVE 'O HA FAKANGATA 'O HA TOHI ALEAPAU 'O E FALE NOFO TOTONGĪ

Ko e ki'i pepa fakamatala ni ko ha fakamatala fakalao fakalukufua. 'Oku 'kai ko ha fale'i fakalao ki ha fa'ahinga keisi pau. 'Okapau 'e lava, 'oku totonu ké ke talanoa ki ha loea fekau'aki mo ho'o keisií.

Ko e 'ū tohi fanongonongo ki he fakangata 'o e aleapau 'o e nofo totongí 'oku fa'a fakamakatu'unga ai 'a e 'ū keisi kole ke tuli mei he 'api nofototongí. Ko e 'ū fanongonongo ke fakangata 'o e fakangata 'o e aleapau 'o e nofo totongí ko ha tohi 'oku 'ave 'e he lenilootí ki he tokotaha nofo totongí ke fakangata 'a e nofo totongí.

'Oku 'i ai 'a e ngaahi tu'utu'uni kehekehe fakalao ki he kalasi kehekehe 'o e ngaahi tohi fanongonongo ke fakangata 'a e nofo totongí. 'Okapau 'e fakahū 'e ha lenilooti ha keisi tuli 'o fakamakatu'unga 'i ha tohi fanongonongo 'oku 'ikai ke muimui ki he laó, 'e malva ke malohi 'a e tokotaha nofo totongí 'i he keisini ni. Ko e pepa ma'unga fakamatala ko 'ení 'oku ne lisi atu ai e ngaahi me'a 'oku pau ke 'i he 'ū tohi fanongonongó ka e fakalao. 'Okapau 'oku 'ikai ke 'i ha tohi fanongonongo 'a e 'ū me'a ni, 'e malava ke mālohi 'a e tokotaha nofo totongí 'i he hopó ni.

Ko e tohi fanongonongo ke fakangata 'a e nofo totongí kuo pau ke hiki 'i ha pepa:

- Ko e tohi fanongonongo ke fakangata 'a e nofo totongí kuo pau ke hiki 'i ha pepa. Ko e 'ū tohi fanongonongo 'oku 'ave 'i he 'imeilí, fekau 'i he telefoni mōpailé, pe fakahoko ngutú 'oku 'ikai ke fakalao. 'Oku 'ikai ke malava ke 'ave 'i he meili 'oku meili muimui' i pe lēsisita.
- Ko e tohi fanongonongo ke fakangata 'a e tohi aleapau nofo totongí kuo pau ke 'i ai 'a e 'aho ke ngata ki ai. Ko e 'aho ko 'ení kuo pau ke fakahū 'a e 'aho pau. 'Oku 'ikai fe'unga ke 'asi pē 'i he tohi fanongonongo ke fakangata 'a e tohi aleapau nofo totongí 'a e 'e fakangata 'a e tohi aleapau 'o e nofo totongí 'i ha 'aho 'e 30" pe ofi atu ai. Kuo pau ke hā ai 'a e 'aho pau ke mavahe ai 'a e tokotaha nofo totongí.
- Ko e tohi fanongonongo ki hono fakangata 'o e nofo totongí kuo pau 'i 'a e fakamatala fekau'aki mo e ngaahi ngāue tokoni ki he kau sōtia mālōló. Ko e fanongonongó 'oku hala pe hano 'ave 'o e fakaiiki ki he fetu'utakí ki ha 'ōfisa ngāue tokoni ki he kau sōtia mālōló fakafeitu'ú, pe fakaiiki ki he fetu'utakí ki ha ngāue tokoni ke fetu'utaki ki ai, hangē ko e 2-1-1.

Ko e 'ū tu'utu'uni pau ki he kalasi pau 'o e ngaahi tohi fanongonongo ki he fakangata 'o e tohi aleapau 'o e nofo totongí:

Koe'uhí 'e malava 'o fakangata 'e he kau lenilootí ha aleapau ki he ngaahi 'uhinga kehekehe, ko e 'ū tu'utu'uni ki he fakangata 'a e tohialeapau 'e malava ke kehekehe 'o fakamakatu'unga 'i he kalasi 'o e tohi fanongonongó.

'Aho 'e 10, 'aho 'e 13, pē houa 'e 72 ki he 'ū tohi fanongonongo ki he ta'etotongi 'o e falé:

- Ko e 'ū tohi fanongonongo ki he ta'etotongi 'o e totongi fale fakamāhiná kuo pau ke 'oua 'e toe si'isi'i hifo 'i he 'aho 'e 10 pe 13. Ko e 'ū tohi fanongonongo houa 72 'oku fakangofua pē ki he kau nofo totongi mei he uike ki he uiké.
- Ko e 'aho fakamuimui kuo pau ke totongi ki ai 'a e totongi falé kuo pau ke fakahū 'aho pau fakatoloua ki he 'ahó mo e taimí

- Kuo pau ke hā 'i he tohi fanongonongó 'a e **mahu'inga pau 'o e pa'anga** kuo pau ke totongí
- Ko e tohi fanongonongó kuo pau ke tu'utu'uni pē ke totongi 'a e **totongi falé pe**, 'o 'ika kau ai 'a e 'ū totongi tōmuí, 'ū totongi 'uhila/vai/kasa/telefoní, pē ha 'ū totongi mahu'inga kehe

Ko e 'ū tohi fanongonongo houa 'e 24 ki he 'ū tō'onga fakaehaua pea mo e faihiá:

- Ko e 'aho ke mavahe aí kuo pau ke 'asi fakatoloua 'a e **'aho mo e taimi**
- Ko e tohi fanongonongó kuo pau ke ne fakahā'i 'a e **'ū mo'oni'i me'a pau**

Ko e 'ū tohi fanongonongo 'aho 'e 30 ki he maumau'i 'o e aleapau 'o e nofo totongí:

- Ko e tohi fanongonongó kuo pau ke ne fakahā'i 'a e **'ū mo'oni'i me'a pau**
- Kuo pau ke fakahā'i 'e he tohi fanongonongó ha founga ke **'ie m 'oku hokó**

Ko e 'ū tohi fanongonongo 'aho 'e 90 ki he 'ū 'uhinga 'a e lenilootí:

- Kuo pau ke fakahā'i 'e he lenilootí 'oku e fakangata 'a e tohi aleapau ki he nofo totongí makatu'unga 'i he **taha 'o e ngaahi 'uhingá ni**:
 - holoki 'a e fale nofo totongí
 - to'o 'a e fale nofo totongí mei he māketí/ liliu e falé ki he taumu'a 'e taha
 - ngāue ki hano monomono pe fakalelei'i 'a ia 'e 'ikai fe'unga ke fai ai ha nofo
 - hiki ki he fale nofo totongí/ fehikitaki atu ki he fale nofo totongí ha mēmipa 'o e fāmilí
- kuo fakatau atu 'e he lenilootí 'a e fale nofo totongí ki ha tokotaha 'oku ne palani ke fehikitaki ki ai
- Ko e tohi fanongonongó kuo pau ke fakahā'i ai 'a e 'uhinga pau ke fakamatu'unga mei ai 'enau 'uhingá
- 'Okapau 'oku lahi hake e 'ū 'iuniti 'e fā e totongi fale 'a e lenilootí, kuo pau ke 'ave 'e he lenilootí 'a e totongi fale māhina 'e taha 'e tohi fanongonongó

Koe 'ū tu'utu'uni ki he kau nofo totongi 'oku nau ma'u tokoni fakapa'angá (fale nofo'anga e pule'angá, 'ū fale ki he ma'unnga pa'anga ma'ulaló, pea mo e 'ū vausiá): Ko e kau nofo totongi 'oku ma'ulalo 'a 'enau pa'anga hū maí 'oku nau totongi ha totongi fale fakama'ama'a ko e 'uhí ko ha tokoni fakapa'anga mei he pule'angá 'oku 'i ai 'a 'enau 'ū tu'utu'uni makehe ki he tohi fanongonongo ki hono fakangata 'o 'enau tohi aleapau nofo totongí. Ko e kau nofo totongi 'oku 'i ai 'enau Vausia Kupu 8, 'oku nau nofo he fale e pule'angá, fale ma'u kulētiti tukuhaú, pe 'ū fale langa fakalalakaka he 'ū feitu'u 'utá, 'oku 'eni 'enau 'ū malu'i makehe. **Ko e ngaahi tohi fanongonongo ki he ta'etotongi fale 'o e fale nofo totongi 'o e kau ma'u pa'anga hū mai ma'ulaló kuo pau ke 'ikai toe si'isi'i hifo 'i he 'aho 'e 30 'oku 'oangé kimu'a pea fakangata 'a e tohi aleapau 'o e nofo totongí.**

Ko e hā ha me'a 'e lava ke fai 'e he kau nofo totongí 'okapau te nau ma'u ha tohi fanongonongo 'oku hala?

'Okapau 'oku lava, 'oku tonu ke talanoa 'a e tokotaha totongi falé ki ha loea. Ka 'okapau 'e 'ikai ke ma'u ha loea 'a e tokotaha nofo totongí, 'oku ala lava ke mālohi 'i he hopó ki hono tulí 'okapau ne hala 'a e tohi fanongonongo ke fakangata 'a e tohi aleapau 'o e nofo totongí. Ke fakaloto'i 'a ha fakamaau ke toe vakai'i ha tohi fanongonongo ki he fakangata 'o e tohi aleapau ki he nofo totongí, kuo pau ke muimui 'a e tokotaha nofo totongí ki heni:

- Hā 'i he fakamāu'angá 'i he 'aho hopo kuo fokotu'ú
- Kole ki fai ha hopo
- Totongi 'a e totongi failé pe kole ke to'o 'a e totongi failé
- Fakahū ha tali ki he fakamāu'angá 'o fakahā'i ai 'oku hala 'a e tohi fanongonongo ke fakangata 'a e tohi aleapea nofo totongí, pea mo fakahā'i e 'uhingá

- 'Ū Fakatātā: "'Oku 'ikai ke 'i ai ha 'aho ngata ki ai 'i he tohi fanongonongo ke fakangata 'a e aleapau nofo tototngí", pe "'Oku 'ikai ke 'asi ha fa'ahinga fakamaala fekau'aki mo e 'ū ngāue tokoni ma'a e kau sōtia mālōloó 'i he tohi fanongonongo ke fakangata 'a e tohi aleapau 'o e nofo tototngí'"
- Meili ha tatau 'o e Tali ki he lenilootí pe loea 'a e lenilootí
- Hā 'i he fakamāu'angá ki he hopó pea mo fakahā'i ki he fakamāu'angá 'oku hala 'a e tohi fanongonongó

Ngaahi kaunga kovi 'o e 'ave 'a e me'a ni ke hopo'i

'Oku 'i ai ha 'ū kaunga kovi fekau'aki ki hono 'ave ha keisi ke hopo'i. 'E malava ke faka'ikai'i ' e he fakamaaú na'e hala 'a e tohi fanongonongo ki hono fakangata 'o e tohi aleapau ki he nofo tototngí. Kā, 'oku ala lava ke fakakaukau 'a e fakamaaú 'oku 'ikai ke fu'u 'uhinga mālie, 'okpau 'oku 'i ai ha 'uhinga lahi 'i he keisi 'a e lenilootí fakau'aki mo hano maumau'i 'o e aleapau. 'Oku 'ikai ke 'i ai ha founga pau ke fakapapau'i 'e mālohi 'a e tokotaha nofo tototngí 'i he keisi ni. 'Okapau 'e fo'i 'a e tokotaha nofo tototngí, 'e malava ke nau mavahe 'i he 'aho 'e fā, pea 'e malava ke nau tototngí 'a e 'ū tototngí 'o e fakamā'angá 'a e lenilootí mo e tototngí 'o e loea.

'Okapau 'e kole 'e he tokotaha nofo tototngí ke hopo'i, pea toe liliu 'enau fakakaukau 'a mui ange, te nau malava 'o mavahe ki mu'a 'i he 'aho 'o e hopó. 'Okapau 'e mu'aki hiki 'a e tokotaha nofo tototngí ki mu'a 'i he 'aho hopó, pea hā 'i he fakamāu'angá ki he hopó ke fakahā'i ki he fakamaaú kuo nau hiki, 'oku totonu ke fakata'e'aonga'i leva 'e he fakamaaú 'a e keisi. Ka, 'e kei malava pe ke 'eke'i 'e he lenilootí ki he kau nofo tototngí ke nau tototngí e pa'anga 'oku nau mo'ua 'akí 'i ha founga 'e taha, hangē ko hano tātā fakafoki ki he fakamāu'angá pe tā fakafoki 'i ha mahu'inga iiki.

'E anga fēfē ha'aku ma'u ha tokoni fakalao?

i (Poloseki Taukapo ki he Tuli mei he Nofo Tototngí) **tokoni fakalao ta'etotngi**. Tā ki he Eviction Defense Project 'i he 888-585-9638, 'i-meili evictiondefense@oregonlawcenter.org pe 'alu ki he <https://oregonlawcenter.org/eviction-defense-project/>

Ki ha fakamatala fakalao kehe, 'e malava ké ke ma'u 'a e fakaikiiki ki he fetu'utaki ki ha 'ōfisi tokoni fakalao ofi atu kiate koé 'i he <https://oregonlawhelp.org/find-legal-help>. 'Oku toe malava foki 'o fetukutaki ki he sēvesi Oregon State Bar ki hano fakafetu'utaki koe ki ha loea (503) 684-3763.